

OPONENTSKÝ POSUDOK K INAUGURAČNÉMU KONANIU

Uchádzač: doc. PhDr. Martina Kášová, PhD.

Pracovisko uchádzača: Prešovská univerzita, Filozofická fakulta, Inštitút germanistiky

Odbor HIK: *cudzie jazyky a kultúry*

Oponent: prof. PhDr. Ľubomír Guzi, PhD.

Pracovisko oponenta: Inštitút rusistiky, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove, ul. 17. novembra 1, 080 01 Prešov

Predložený oponentský posudok som vypracoval na základe vymenúvacieho dekrétu za oponenta č. 9368/2023 z 12. 6. 2023 podpísaného predsedníčkou Vedeckej rady Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove a dekanou fakulty, prof. PhDr. Beátou Balogovou, PhD., MBA, v súlade so zápisnicou zo zasadnutia Vedeckej rady Filozofickej fakulty PU v Prešove zo dňa 01. 06. 2023 a na základe predloženého inauguračného spisu uchádzačky, ktorý obsahuje všetky potrebné podklady v zmysle príslušnej legislatívy.

Pri vypracúvaní oponentského posudku k inauguračnému konaniu doc. PhDr. Martiny Kášovej, PhD., som vychádzal z inauguračného spisu, obsahujúceho životopis uchádzačky, prehľad jej pedagogickej činnosti, prehľad riešených výskumných projektov a ďalších vedeckých prác a výkonov, zoznam pôvodných vedeckých a odborných prác a výkonov, zoznam preukázateľných ohlasov na vedeckú činnosť, prehľad doterajšej publikačnej činnosti a dosiahnutých výsledkov, charakteristiku najdôležitejších vedeckých výsledkov uchádzačky, doklad o ukončených doktorandoch, vedecko-pedagogickú charakteristiku uchádzačky a zoznam publikácií.

Kvalifikačné predpoklady

Doc. PhDr. Martina Kášová, PhD. ukončila v roku 1988 štúdium učiteľstva všeobecnovzdelávacích predmetov v aprobácii *slovenský jazyk a literatúra – nemecký jazyk* na Filozofickej fakulte UPJŠ v Košiciach so sídlom v Prešove. V tom istom roku jej bol na rovnakej vysokej škole udelený aj akademický titul PhDr. v rovnakom študijnom odbore. Vedeckú hodnosť „philosophie doctor“ (PhD.) získala v roku 2004 v odbore 73-01-9 *všeobecná jazykoveda* na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Jej dizertačná práca sa týkala skúmania komunikačných funkcií nemeckého konjunktívu a jeho realizácii v slovenskom jazyku. Habilitačnú prácu predložila a obhájila v habilitačnom konaní vedného odboru 2.1.33 *všeobecná jazykoveda* v roku 2012, taktiež na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Tentokrát sa jej práca týkala širšieho, interdisciplinárneho výskumu s presahom do lingvokulturologie a politickej lingvistiky a niesla názov *Môj volič – môj pán! Lingvokulturologické reflexie o politickej reklame*. Ako je zrejmé z vyššie uvedeného, jej kvalifikačné predpoklady ju predurčujú predovšetkým na výskum v oblasti germánskych filológií, a to ako v oblasti klasickej štrukturálnej lingvistiky, tak aj v interkultúrnom a lingvokultúrnom kontexte, hlavne germánskych a slovanských jazykov a kultúr.

Pedagogická činnosť

Vedecko-pedagogická a ďalšia odborná činnosť inaugurantky je prakticky od jej začiatku spojená s Filozofickou fakultou Prešovskej univerzity v Prešove, na ktorej pôsobí už viac ako tri desaťročia, ako bolo konštatované vyššie, to jest od získania vedecko-pedagogických hodností „PhD.“ a „docent“. Pôsobila taktiež na Vysokej škole medzinárodného podnikania

ISM Slovakia v Prešove (v r. 2005-2015) a od decembra roku 2021 aj na *Akademiji nauk stosowanych w Nowym Sączu, Wydział nauk humanistycznych, Filologia niemiecka*. Od 1. 2. 2022 je ako docentka zaradená na funkčnom mieste profesora na Inštitúte germanistiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Jej celkovému vedecko-výskumnému profilu zodpovedá aj pedagogická činnosť. Od začiatku pedagogickej činnosti vo vysokom školstve sa doc. M. Kášová veľmi intenzívne venuje celej škále problémových oblastí, spojených s vyučovaním nemeckého jazyka, a to nielen v oblasti, takpovediac čistej štrukturálnej jazykovedy – úvod do štúdia nemeckého jazyka, morfológia a gramatika nemeckého jazyka, nemecká ortografia a gramatika, resp. morfológia pre prekladateľov, ale aj sfére vyučovania vývinu jazyka (stredoveká nemčina, stredoveké a novoveké nemecké texty, nemecké novoveké písomnosti) a didaktike nemeckého jazyka, produktívnemu písaniu a obchodnej korešpondencii. Pod jej vedením úspešne obhájilo bakalárske práce 54 študentov, diplomové práce 78 študentov. Témy bakalárskych a diplomových prác spracúvajú problematiku rôznej náročnosti, čím viac k súčasnosti, tým častejšie sa objavujú témy, zaoberajúce sa súčasným stavom nemeckého jazyka, kultúry a spoločnosti – nachádzame tu problematiku lingvokultúr, spojených s nedávnou korona-krízou (rovnako aj „korona-neologizmy“), analýzy reklamných sloganov, taktiež rodovú problematiku vyjadrenú v jazyku a v rôznych typoch diskurzu alebo, nakoniec, aj prvky propagandy v románe Timura Vermesa „*Er ist wieder da*“.

Doc. Martina Kášová úspešne školila troch doktorandov, aktuálne je školiteľkou jedného študenta doktorandského štúdia. Ako na prvom a druhom stupni vysokoškolského štúdia, aj pôsobenie na treťom, doktorandskom stupni svedčí o nadväznosti a tematickej postupnosti pedagogickej a výskumnej činnosti inaugurantky. Navyše, v konečnom súčte, je autorkou dvoch učebníc pre vysoké školy a siedmych skrípt. Tie odrážajú predovšetkým potrebu čím dokonalejšieho zvládnutia jazykového systému a zároveň aj implementujú aktuálne požiadavky zo strany študentov germanistiky – *Die deutsche Sprache – die frühneuhochdeutsche Periode bis zur Neuzeit* (2022) a *Deutsche Grammatik und Orthographie – Німецька грамати́ка та орфоґрафія* – už so zreteľom na rôznu úroveň počiatočných znalostí nemeckého jazyka v prvých ročníkoch bakalárskeho štúdia. Veľmi výrazné miesto v pedagogicko-didaktickej rovine zaujímajú skriptá z gramatiky nemeckého jazyka, predovšetkým z morfológie (*Morphologie der deutschen Sprache I - IV. /2016 - 2017/*), úvodu do štúdia nemeckého jazyka (*Einführung ins Studium der deutschen Sprache*, 2015) a takzvanej „Strednej hornej nemčiny“ (Mittelhochdeutsch, 2019). Niektoré práce študijného a metodického charakteru nadväzujú na grantové úlohy, ktorých zodpovednou riešiteľkou alebo členkou riešiteľského kolektívu inaugurantka bola, spomenieme hlavne granty KEGA *Trilingválny paralelný nemecko-slovensko-český prekladový slovník* (2019-2021), *Onomaziologický kontrastívny výskum vybraných lexikálno-onomaziologických paradigiem v nemeckom a slovenskom jazyku* (2015-2017) alebo Projekt APVV-0342-11 *Slovník viacsovných pomenovaní* (lexikografický, lexikologický a komparatívny výskum, doba riešenia: 2012-2015).

Konštatujeme, že doterajšia pedagogická činnosť doc. PhDr. Martiny Kášovej, PhD. spĺňa kritériá pre úspešné vymenúvacie konanie stanovené Filozofickou fakultou PU v Prešove a Prešovskou univerzitou v Prešove.

Vedecko-výskumná a expertízna činnosť

Z predložených materiálov inauguračného spisu vyplýva, že uchádzačka sa vo svojej vedecko-výskumnej činnosti venuje celému spektru filologických problémov, ktoré sú však združené do troch primárnych, vzájomne sa prelínajúcich a dopĺňajúcich problémových línií – filologickej, kulturologicko-pragmatickej a metodicko-prekladateľskej. Aj keď v jej

výskumnej činnosti jednoznačne dominuje lingvistický záber, inaugurantka veľmi presne a jednoznačne reaguje na vývoj jazykového systému nemeckého jazyka vzhľadom na vývoj spoločnosti, komunikačných a kognitívno-pragmatických technológií ako v nemecky hovoriacom prostredí, tak v komparácii s inými jazykmi, najmä však so slovenčinou. Už vo svojej dizertačnej práci načrtla možný smer ďalšej vedeckej profilácie – a to pomerne náročnú problematiku komunikačných funkcií nemeckého konjunktívu s jeho následnou realizáciou v slovenskom jazyku. Pokračovaním, rozvinutím a prehĺbením tejto problematiky je monografia *Komunikačné funkcie nemeckého konjunktívu a slovenského kondicionálu* (2007). V nej už zreteľne prekračuje štrukturalistické a historicko-porovnávacie, klasické synchrónne a diachrónne prístupy a metodologické východiska, vhodné pre systémovú a znakovosémantickú analýzu, vyzdvihuje komunikačno-pragmatický obrat a posúva sa k výpovedným aktom, definuje ich vzťah ku klasickým lingvistickým postupom. Aj keď sa v jej publikáciách objavuje analýza takmer všetkých *partium orationis* nemeckého jazyka vo vzťahu k slovenskej gramatickej ekvivalencii, predsa len zdôrazňuje zjavnú invariantnosť slovies a ich morfológických i širších gramatických kategórií a didaktických aplikácií. Z toho vyplýva presun do roviny syntagmatických variácií, vyúsťujúcich v predmete záujmu doc. Kášovej do ilokučných typov, najfrekvencovanejšie z ktorých – hlavne direktíva, deklaratíva, reprezentatíva vs. asertíva, komisíva, emotíva vs. expresíva a akkompanementá rozoberá aj v spomínaných prácach. Dĺžke výskumy k tejto problematike publikuje prakticky od konca 90-tych rokov, kedy sa v jej vedecko-výskumnom portfóliu už objavujú vedecké články zamerané na kognitivistiku, komunikačnú stratégiu, neopomína ani rozmáhajúcu sa korpusovú lingvistiku a lingvokulturologické analýzy a opisy, dokonca v sfére politickej lingvistiky, marketingových a obchodných stratégií, čo súvisí s jej niekoľkoročným pôsobením na vysokej škole obchodnícko-podnikateľského zamerania. Komunikačno-pragmatický a lingvokulturologický posun v skúmaní doc. Kášovej vidíme nielen v jej jednotlivých publikáciách (viď. zoznam priložených publikácií, napr. *Deutsch-slovakischer Vergleich im Bereich der Indirekten* (2012), *Perfect to you! Illocutive Botschaften in der Werbung* (2013), *Frauen in der Wahlwerbung* (2014)), *Emotionalität im Wahlwerbetext* (2015, publikované v Tubingene a pod.), ale aj v zostavovateľských prácach ako, napríklad, v sérii vedeckých zborníkov *Cudzie jazyky, odborná komunikácia a interkultúrne fenomény I-III. (2009-2012)*. Od takéhoto obsahového, tematického a metodologického posunu, ktorý bol zrejmý v prácach venovaných reklame, napríklad – *Sprache der Werbeslogans – eine pragmatisch-linguistische Analyse* (2008), *Reklama vo vyučovaní nemčiny ako cudzieho jazyka* (2009) alebo *Sprechhandlungstheoretische Ansätze in der Werbung* (2010), autorka generalizovala svoje výskumy do monografie *Môj volič – môj pán! – Lingvokulturologické reflexie o politickej reklame* (2011). Ide o veľmi hodnotný počin, v ktorom autorka spája problematiku politickej reklamy, vychádzajúcej z ekonomickej a politickej reality, ktorú následne analyzuje nielen z hľadiska komunikačných aktov, lingvokulturologického opisu, ale aj z hľadiska didaktiky. Tu je namieste poznamenať, že doc. Kášová ani v dôsledných vedeckých prácach neopomína didakticko-metodickú stránku a neustále odkazuje na lingvodidaktickú nadstavbu riešenej problematiky. Popri analýze jazykových prostriedkov, výpovedných aktov, rozborov konkrétnych zdvorilostných stratégií, persúazie, argumentácie aj komunikačných funkcionalít politickej reklamy, v práci nachádzame početný a exaktný materiál nevyhnutný pre aplikačnú rovinu, metodiku a didaktiku nemeckého jazyka. Jazykovo-kulturologicky je zameraná aj slovníková práca s odborným úvodom, týkajúca sa kultúrnych a jazykových rozdielov pri preklade odbornej komunikácie v sociálnoprávnej oblasti z nemeckého do slovenského a českého jazyka pod názvom *Matka a dieťa v slovnej zásobe* (v spoluautorstve, 2021). V tejto publikácii autorka poukazuje na náročnosť zostavenia dvojajazyčných a viacajazyčných lexikónov, pretože sa v nich východiskový jazyk a cieľový jazyk (jazyky) súčasne navzájom zároveň porovnávajú, podotýka nekompatibilitu európskych systémov, ktorá spôsobuje nepochopenie textu, jeho nesprávnu

interpretáciu v cieľovom jazyku, čím často dochádza k nezamýšľaným a často negatívnym dôsledkom pre cieľového používateľa. Zároveň je nutné, podľa záverov inaugurantky, upozorniť na problematiku prekladu / interpretácie jednotlivých služieb sociálnej pomoci, a takisto, poukázať na to, že preklad a tlmočenie nie je len jazykový transfer, ale aj transfer mentálnych konceptov. Z prác, týkajúcich sa prekladateľsko-tlmočnickej orientácie doc. M. Kášovej vyzdvihujeme taktiež príspevok *Vernehmung im Kontext der forensischen Linguistik*, publikovaný v *Deutsche Sprache und Kultur in Mittel-, Ost- und Südosteuropa; Band 3* (2023), v ktorom sa venuje komunikácii v súdnej sieni a snaží sa podčiarknuť súvislosť medzi tlmočením – prekladom – jazykom – psychológiou – sociológiou. Tlmočenie hovoreného slova je podľa nej súčasťou každého súdneho konania, ide o uchopenie významu textu/výpovede a z neho vyplývajúcej pravdy. Dôležitú úlohu zohrávajú jazykové aj nejazykové faktory súvisiace s psychológiou, sociálnymi faktormi (vzdelanie, motivácia) a pragmalingvistickým chápaním významu.

Vo vzťahu k vedecko-výskumnej a expertíznej práci je nutné spomenúť riešiteľskú aktivitu, ktorá v prípade doc. M. Kášovej predstavuje zapojenie sa do 12 úspešne ukončených národných alebo domácich projektov, resp. 3 projektov, ktorých bola vedúcou riešiteľkou a ktoré boli financované v rámci schém agentúr KEGA, VEGA a APVV.

Uchádzačka sa dlhodobo podieľa na expertíznej činnosti, bola členkou komisií pre rigorózne a dizertačné skúšky, zúčastňovala sa ako členka komisie aj štyroch habilitačných konaní, celkovo v piatich konaniach vystupovala v úlohe oponenta. Je posudzovateľkou zborníkov príspevkov z konferencií, učebných textov, monografických prác, zahraničných štúdií a podobne. Veľmi dôležitou súčasťou vedeckých aktivít inaugurantky je rozširovanie kontaktov, jej prednášková činnosť a stáže, medzi ktorými spomenieme hlavne študijné pobyty na Friedrich-Schiller-Universität v Jene, Universität Essen, Karl-Franzens-Universität Graz, školenia, rovnako aj e-learningové aktivity na *Universität Wien* vo Viedni, Technische Universität v Drážďanoch, na ďalších pracoviskách v Miškolci, Bonne, srbskom Novom Sade, Brne a pod. Je členkou redakčnej rady časopisu *Slowakische Zeitschrift für Germanistik*, vydavateľom ktorého je Verband der Deutschlehrer und Germanisten der Slowakei. Poľského časopisu *Humanities and Cultural Studies* (Tarnów), a rovnako aj časopisu *Lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnickeho centra* excelentnosti *Jazyk a kultúra*, vydávaného na FF PU v Prešove. V rokoch 2015 – 2019 pôsobila ako prorektorka pre vzdelávanie na PU v Prešove, bola Predsedníčkou rady pre vzdelávanie PU v Prešove, členkou recenzných rád a rôznych vedeckých a vzdelávacích komisií.

Pri hodnotení minimálnych kritérií pre habilitačné konanie a konanie na vymenúvanie profesorov na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, ktoré bolo schválené Vedeckou radou FF PU v Prešove môžeme konštatovať, že doc. PhDr. Martina Kášová, PhD. napĺňa dané kritériá v plnom rozsahu. V inauguračnom spise predložila autorstvo 5 monografických prác oproti dvom požadovaným. Spolu vykazuje 112 vedeckých prác publikovaných v domácich a zahraničných periodikách, resp. zborníkoch, z toho je 13 prác registrovaných vo vedeckých databázach evidovaných v CREPČ, prípadne v ďalších časopisoch akceptovaných VR FF PU v Prešove. Ako už bolo zmienené, je autorkou 2 vysokoškolských učebníc a 7 učebných textov. Na svoje práce a výstupy vedeckej a odbornej činnosti registruje uchádzačka 152 ohlasov (oproti 75 požadovaným), z ktorých je 55 zahraničných (oproti 13 požadovaným) a 97 domácich, 2 sú evidované v indexovaných databázach WoS alebo Scopus.

Konštatujeme, že doc. Martina Kášová naplnila aj špecifické voliteľné kritériá a to v deviatich bodoch z požadovaných piatich – a to členstvami v redakčných radoch domácich a zahraničných časopisov, členstvom vo vedeckej rade fakulty, budovaním pracoviska v rámci výskumnej štruktúry, členstvami v odborových komisiách doktorandského štúdia a v iných

expertných národných grémiách, pôsobením na vysokej škole v zahraničí, získanými štipendiami, stážami a pobytmi na zahraničných vysokých školách, ako aj oceneniami na národnej a medzinárodnej úrovni.

Celkové hodnotenie

Po oboznámení sa s predloženým inauguračným spisom doc. PhDr. Martiny Kášovej, PhD. konštatujeme, že predkladateľka spisu preukázala výsledky pedagogickej, vedecko-výskumnej, expertíznej činnosti, ktoré vyhovujú ako *všeobecne povinným kritériám, špecifickým povinným kritériám*, tak aj *špecifickým voliteľným kritériám* na získanie titulu profesor v odbore habilitačného konania a inauguračného konania *cudzie jazyky a kultúry* na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Pôsobenie docentky Martiny Kášovej v oblasti germanistiky, germánskej filológie i prekladateľstva a tlmočníctva, jej publikačná činnosť, zapojenie sa do projektovej činnosti, výmenných stáží, študijných pobytov, konferencií, aktivít širšieho odborného, akademického, pedagogického a popularizačného kontextu v rámci germánskej filológie je zárukou toho, že v osobe doc. PhDr. Martiny Kášovej PhD. spoznávame erudovaného vysokoškolského výskumného a tvorivého pracovníka, garanta príslušných odborov a programov, disponujúceho všetkými predpokladmi pre úspešné pokračovanie vo vedeckej a akademickej práci v pozícii vysokoškolského profesora.

Záver

Na základe uvedených skutočností možno konštatovať, že uchádzačka spĺňa všetky kritériá na vymenovanie za profesorku a po úspešnom inauguračnom konaní a splnení všetkých legislatívnych požiadaviek v zmysle vyhlášky MŠVVaŠ SR č. 246/2019 Z. z. **odporúčam** vymenovať uchádzačku **doc. PhDr. Martinu Kášovú, PhD.** za profesorku v odbore habilitačného konania a inauguračného konania *cudzie jazyky a kultúry* a udeliť jej titul „profesor“.

V Prešove, dátum: 24. 8. 2023

prof. PhDr. Ľubomír Guzi, PhD.
Meno a priezvisko s titulmi a podpis